

Vysk. Dr. PRANAS BRAZYS, M.I.C.
(1915.11.18-1967.VI.9)

VYSK. PRANAS BRAZYS, M. I. C.

(1915.II.18-1967.VI.9)

Buvo birželio 8 d. Romoje su išsiilgimu laukėme vėl čia pasirodant J. E. vyskupo kaip visada su giedria šypsena, padrašinančiu žodžiu, su naujais ateičiai užsimojimais. Ir sulaukėme. Tą dieną po pietų išvykau parsivežti į Romos Fiumicino aerodromą atskrendančio iš Muncheno. Bešnekučiuodami, kas kur naujesnio, aplankę Lietuvių Institutą, važiuojome į namus. Po vakarienės pasišnekučiavo vyskupas su visais, atliko paskui kartu su visais vakarines maldas ir, dar kiek su kai kuriais pasikalbėjęs, peržiūrėjo atėjusį paštą, bet nenorėjo daugiau į jį gilintis : išgilinsias rytoj. Deja, tai padaryti jau neteko.

Rytojaus dieną vyskupas kartu su visais, kaip įprasta, atėjo į bendras rytmetines maldas ir mąstymą. Kartu su visais koplyčioje praleido visą pusvalandį bemaštydamas. Kai visi klaupėsi užbaigiamosioms mąstymo maldoms, klaupėsi ir jis, bet pamatėm atsiklaupusį kažkaip neįprastai, su ant suolo rankų atramos per daug nusvirusia galva. Keletas prišokome jam pagelbėti, bet jau buvo viskas veltui. Iškvieštas gydytojas konstatavo staigią vyskupo mirtį. Tai buvo 1967 m. birželio 9 d. 6,25 val. ryto.

Tokios buvo paskutinės velionio valandos niekeno nesitikėtos, nepramatytos, nelauktos, užbaigusios vos tik ganytojavimo darba pradėjusio vyskupo gyvenimą.

Kaip ir Marijonų Kongregacijos atnaujintojas, taip ir jo uolus sekėjas marijonas vysk. Pranas Brazys gimė Sūduvos krašte. Gimė Marijampolės apskrityje ir valsčiuje, Keturvalakių parapijoje, Balsupių kaime ant Rausvės upės kranto, gana skaitlingoje šeimoje, kurių nariai išsiskirstė po įvairius kraštus, lygiai kaip ir pats tėvas buvo ne kartą emigravęs į Ameriką, bet vis grįždavęs Lietuvon ir, galiausiai, ten pasilikęs. Gimė 1915 m. vasario 18 d. ir buvo pakrikštytas Prano Konstantino vardu.

Baigęs pradžios mokyklą, ištojo į Marijampolės Marijonų Gim-

naziją. Paskutinėse gimnazijos klasėse 1932 m. įstojo į Marijonų Kongregaciją ir, jau bebūdamas jos nariu, baigė gimnaziją 1935 m. Baigusį gimnaziją, kaip gabų mokinį, marijonai pasiuntė studijuoti filosofijos į Romos tėvų dominikonų *Angelicum* Institutą, kurį baigė 1937 m. geriausiais pažymiais filosofijos licencijato laipsniu. Kaune marijonams atidarius savo sustiprintos filosofijos kursą, jame buvo paskirtas dėstyti filosofiją, eksperimentinę psichologiją ir hebrajų kalbą. Kartu tai buvo 2 metų darbo praktika, kuri buvo manoma įvesti visiems marijonams, pirma negu pradės studijuoti teologiją.

Užėjus karui, negalėdamas grįžti studijoms į Koma, pasiliko teologijos studijuoti Vytauto Didžiojo Universiteto teologijos fakultete Kaune.

Dėstymo metu ir studijose pradėjo taip pat savo mokslinę už mokyklos ribų darbuotę. Bedėstydamas filosofija, parašė vieną ilgesnę studiją *Lytys ir jų paskirtis* ir ją atspausdino 1939-1940 m. *Naujojoje Vaidilutėje*. Jau ir gimnazijoje mokydamasis mėgino kiek rašyti. Tai buvo grožinio pobūdžio dalykėliai, eilėraščiai, novelės ir net dramos veikaliukai, kuriuos skaitydavo mokinių susirinkimuose. Ir vėliau kartkartėmis mėgdavo surimuoti kokių eilėraščių. Kai ką sustatydavo ir lotyniškai. Ieškojo skambumo. Bendradarbiavo taip pat *Židinyje ir Šaltinyje*, kurią kiek laiko 1939 m. net ir redagavo. *Šaltinyje* atspausdino per 20 numerių ėjusį Pijaus XII gyvenimą, kurią 1940 m. išleido atskira knyga. Knyga netrukus rusų okupacijos metu buvo sunaikinta. Sąryšyje su įvyksiančiu Žemaičių Kalvarijoje jubiliejiniu kongresu pasakė keletą kalbų per Kauno radiją.

1940 m. vasarą pateko į Vokietiją, o iš jos į Varšuvą pas marijonus, kur vienerius metus dėstė Lenkijos marijonų seminarijoje filosofiją ir išmoko lenkų kalbos. Po metų iš Varšuvos išvyko į Prahą, į vokiečių Karoliaus universitetą (*Karlsuniversität*), kuriame tęsė teologijos studijas. Gyveno kryžiečių seselių vienuolijos bendrabutyje. Kunigų seminarijai vadovavo rektorius dr. A. Kindermann, vėliau tapęs vyskupu Hildesheimo vyskupijoje ir likęs tiek vysk. P. Brazio, tiek ir visų lietuvių nuoširdžiu draugu.

1942 m. gruodžio 19 d. paskutinio vokiečio vyskupo Prahoje Dr. Johann Remiger buvo išventintas kunigu. Po šventimų pradėjo ruošti teologijos doktoratui, tačiau, įvykus prieš tuometinį Čekoslovakijos protektorato valdytoją H. Heydrichą atentatui

ir pradėjus persekioti nepatikimus žmones, dvasiškius ir užsieniečius, turėjo slėptis, nes ir jam grėsė internavimas į vienuolyną. Tad 1944 m. iš Čekoslovakijos išvyko į Vokietiją. Čia kiek laiko gyveno Tübingene, Würzburge. Karui pasibaigus ir susikūrus stovykloms, aptarnavo Buge prie Bambergo stovyklos lietuvius.

1945 m. rugsėjo mėn. kartu su kitais marijonais pasiekė Italiją. Romoje toliau tęsė teologijos studijas tame pačiame *Angelicumo* Institute ir 1946 m. įgijo teologijos daktaro laipsnį apgindamas tezę *De adoptione divina secundum S. Thomam*, pas prof. Reginaldą Garrigou-Lagrange. Gavęs teologijos daktarata, grįžo prie filosofijos studijų. Tuo pačiu metu ėjo marijonų klierikų studijų prefekto bei naujokyno vedėjo pareigas. Filosofijos daktaratui parašė ir apgynė tezę *De ideologia secundum modernos et secundum significationem 'ideae' apud S. Thomam*. Temai mintį davė iškilęs lietuvių tarpe nagrinėjimas ryšio tarp pasaulėžiūros ir politikos. Tezė buvo to klausimo nagrinėjimo pirmoji dalis. Turėjo mintį ateityje veikalą užbaigti, kuris būtų trijų dalių :

I. *Pasaulėžiūros sąvoka pas moderniuosius autorius ir pas šv. Tomą*, II. *Politikos sąvoka pas moderniuosius autorius ir pas šv. Tomą*, III. *Santykis tarp pasaulėžiūros ir politikos pagal moderniąją autorią ir šv. Tomo mokymą*. Veikalas iki mirties liko neužbaigtas.

1948 m. iš Romos, tuometinio Marijonų Vyriausiojo Vadovo vysk. P. Bučio skiriamas, išvyko į Argentina, į Avellanedos marijonų turimą parapiją. Avellanedos marijonų namas jau buvo gerokai išvystęs savo veiklą ir buvo reikalinga darbininkų sielovados ir kultūriniam darbui. Avellanedos, Buenos Aires priemiesčio, marijonų namas buvo įkurtas 1939 m. kun. Jono Jakaičio, M. I. C., iniciatyva aptarnauti ten esančių apie 20.000 lietuvių. Kun. J. Jakaitis pastatė didelę bažnyčią, erdvią dviejų aukštų kleboniją, įkurdino šv. Kazimiero seseris, pradėjo statyti mokyklą ir parapijos salę, kurias užbaigė kun. Kaz. Vengras, M. I. C.. Kun. P. Brazys atvyko į čia dirbti misijonieriško darbo tarp lietuvių ir vietinių, kurie irgi priklausė parapijai.

Atvykęs į Buenos Aires 1948 m. birželio 6 d., tuojau iš vietos lietuvių pajuto būtiną reikalą turėti lietuviams katalikišką laikraštį, kuriuo būtų galima pasiekti visur išsisklaidžiusius lietuvius. Ėmėsi darbo ir jau tų pačių metų spalio mėn. išėjo naujo laikraščio, pavadinto *Laikas*, pirmas numeris. Kun. P. Brazys

ji redagavo iki 1952 metų. Su *Laiko* įkūrimu buvo pajusta reikalas turėti savo spaustuve. 1952 m. kun. P. Brazio pastangomis buvo įkurta ir patalpinta pačiose klebonijos patalpose *Laiko* spaustuve su linotipu ir kitomis laikraščiu spausdinti reikalingomis mašinomis.

Atsiradus vienam kitam kandidatui į marijonus, ėjo kartu Avellanedoje naujokų vedėjo pareigas. Nuo 1952 m. vasario mėn. buvo paskirtas Avellanedos marijonų namo vyresniuoju ir parapijos klebonu. 1953 m. gruodžio mėn. pagal naują Apaštalų Sosto konstituciją *Exsul Familia* buvo paskirtas Argentinoje dirbančiųjų lietuvių kunigų vyr. direktoriumi. Parapijos reikalams, šalia *Laiko*, pradėjo leisti ispanų kalba parapijos biuletinį *Madre de la Misericordia*. Atlikdamas šias pareigas buvo pilnai įsijungęs į misijonierišką ganytojavimo darbą tiek lietuvių, tiek ir vietinių tarpe. Jau tada pasireiškė savo vyskupiškojo šūkio *visiems viskuo* vykdytoju, teikdamas sakramentus, lankydamas žmones, dalyvaudamas lietuvių ir vietinėse organizacijose. Jo paramos susilaukė visi: šv. Cecilijos choras, skautai, *Dainavos* ansamblis, mokykla, ligoniai, neturtingieji, sportininkai. Sportininkams šalia salės įtaisė krepšinio aikštę, patalpas, skirtas kitam tikslui, užleido muziejui ir tt. Visus būrė ir jungė vieningam stančiam darbui.

1954 m. buvo paskirtas Rosario namo vyresniuoju ir parapijos klebonu, čia pirmieji marijonai atvyko 1949 m. gruodžio mėn. ir netrukus įsigijo žemės sklypą. Atvykęs tas pats kun. Jonas Jakaitis, M. I. C., 1953 m. pastatė bažnyčią ir kleboniją. Kun. P. Brazys čia suorganizavo neseniai pradėtą parapiją, įkūrė keturias Katalikų Akcijos šakas, Brolišką Krikščioniškos Pagalbos draugiją (FAC) vietiniams, įsteigė vaikų darželį, pradėjo leisti biuletinio *Madre de la Misericordia* Rosario laidą. Religiniam gyvenimui pagyvinti ir žmonėse paskleisti, suruošė savaitinį Fatimos Marijos statulos lankymąsi po šeimas bei Fatimos Marijos broliją, organizavo šv. Mišias ir pamaldas tolimesnėse parapijos srityse neturtingųjų rajone, vedė evangelijų skaitymą ir biblinius pašnekesius įkurtuose įvairiuose parapijos punktuose pas privačius žmones. Toks apaštalavimo metodas gerai atitiko vietos žmonių papročius.

1954 ir 1957 metais dalyvavo Čikagoje Amerikos šv. Kazimiero marijonų Provincijos, kuriai priklauso Argentinos marijonų

namai, suvažiavime, vadinamoje kapituloje. Po 1957 m. dalyvavimo jau daugiau neturėjo progos sugrįžti Argentinon, nes buvo išrinktas atstovu į Generalinę Kapitulą Romoje. Jos metu Komoje buvo išrinktas Marijonų Kongregacijos Vyriausiojo Vadovo pavaduotoju, paprastai vadinamu vicegenerolu arba generalvikaru. Kartu Komoje buvo šešerius metus namo vyresniuoju. Redagavo marijonų reikalams leidžiamą biuletenį *Marianus*. Paruošė gana ilgoką studijų programą.

Šalia to, dalyvavo ir lietuviškame visuomeniniame darbe. Nekartą vedė lietuviams pasauliečiams ir kunigams rekolekcijas, dalyvavo Europos lietuvių studijų dienose, Romos lietuvių kunigų susirinkimuose, rašė į *Aidus, Šaltinį, Draugą, Europos Lietuvį*.

1963 metais vėl buvo perrinktas toms pačioms vicegenerolo pareigoms šešeriems metams.

1964 m. dalyvavo New Yorke Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos suvažiavime ir skaitė paskaitą *Psichoanalizė katalikiškojo mokslo šviesoje*. Besilankydamas Amerikoje, instruktavo marijonų namus apie pašaukimų ieškojimą, pravedė kunigams bei seselėms rekolekcijas, atsinaujinimus, sakė pamokslus.

Sugrįžo į Romą lapkričio mėnesį ir netrukus, gruodžio 28 d., buvo nominuotas Europos lietuvių išeivių vyskupu, gavęs titulinę Zellos vyskupiją. Konsekracija įvyko 1965 m. vasario 14 d. Komoje, Santa Maria Maggiore bazilikoje. Konsekravo Konsistorialinės Kongregacijos prefektas kard. Karolis Confalonieri, esant konsekratoriais pagalbininkais arkiv. Antanui Samorė ir vysk. Vincentui Brizgiui.

Dieną prieš konsekraciją, šv. Tėvas Paulius VI, priimdamas atvykusių į konsekraciją lietuvių grupę, jiems pareiškė: «Džiaugsmas, kuriuo priėmėte vysk. Pranciškaus Brazio paskyrimą ir jūsų parodytas jo įvertinimas Mus užtikrina, kad jo ganytojiškas patarnavimas jums bus našus ir pilnas palaimos».

Prieš konsekraciją Asyžiuje, savo vardo globėjo šv. Pranciškaus tėviškėje, atlaikė rekolekcijas. Jų metu išmąstė savo, kaip vyskupo, ateities planus ir juos sužymėjo dienyne.

Tai, ką buvo išmąstęs savo rekolekcijose ir ko linkėjo šv. Tėvas, tuoj po konsekracijos pradėjo vykdyti. Pagal savo pramatymą, visų pirma turėjo susipažinti su visais jam pavestais lietuviais bei kunigais, turėjo sužinoti visų norus ir reikalus, o paskui įkurti sielovados centą, iš kurio būtų aprūpinami visi dvasiniai savųjų

reikalai ir kuris judintų visą dvasinį gyvenimą Bažnyčios naujų reikalavimų šviesoje. Pagal vyskupo P. Brazio mintį, centre, šalia vadovavimo darbų, būtų ruošiamas šv. Rašto iš originalinių tekstų į lietuvių kalbą vertimas, liturginiai tekstai, šiems laikams pritaikytas katekizmas ir panaši religinė medžiaga. Jo mintyse buvo taip pat noras išigyti mažą spaustuvėlę, kuria greitai būtų galima paruošti informaciją aplinkraščiais ar biuleteniais apie išskylančius klausimus, naujus planus bei jėgų koordinaciją.

Vykdydamas pirmąją savo plano dalį, vysk. P. Brazys pradėjo lankyti Europos lietuvių kolonijas ir jų kunigus bei vienuoleseseris. 1965-1966 metų laikotarpy aplankė Anglijoje : Londoną, Nottinghamą, Bradfordą, Glasgova, Bellshill, Leeds, Halifaxą, Juddersfield, Rochedale, Manchesterį, Stoke-on-Trent, Derby, Ketteringą ; Vokietijoje : Bonna, Hüttenfeldą, Memmingeną, Mittelsneufnacha, Königsteina, Hildesheimą, Stuttgartą, Augsburgą, Münchena ; Prancūzijoje : Paryžių, Lyoną, Thann, Mulhouse, Guebwiller, Strassbourgą ; Šveicarijoje : Zūričią, Thun ; Belgijoje : Liège, Lambermont, Chapelle-les-Herlaimont, Limburgą, Vervieux, Liuvoną, Briuselį ; Olandijoje : Maastricht, Meersen, Hoenbroek ; Skandinavijoje : Stockholmą, Tjppsala, Västeras Karlstad, Jagfors, Oslo, Götėborgą, Kopenhagą ; Italijoje — Castelnovo Don Bosco. Paprastai kiekvienoj vietovėj šeštadienį iš vakaro pasakydavo konferenciją kaip prisiruošimą išpažinčiai, paskui sėsdavosi pats į klausyklą, o sekmadieniais laikydavo pamaldas, pasakydavo pamokslą. Paskui visur būdavo bendri pietūs, kur vėl tardavo žodį apie pareigas savai tėvynei ir naujajam kraštui, kur gyvena. Kur tik būdavo proga ir būdavo priruošta, suteikdavo sutvirtinimo sakramentą, pavyzdžiui, Castelnuovo Don Bosco, Paryžiuje, Hüttenfelde, Mittelneufnach, Stoke-on-Trent, Kettering, Derby ir t.t. Rūpinosi taip pat ir vienuolėmis-seserimis. Buvo sušaukęs įvairių kongregacijų lietuvaite seseris į bendrus pasitarimus Paryžiuje, Lyone, Liège ir Šveicarijoje.

Susipažinęs kone su visomis lietuvių kolonijomis, tuojau griebėsi organizuoti savo išmastyto Lietuvių Sielovados Centro Bad Wörishofene. Centrui patalpas — vieną namą su dviem butais — gavo iš savo geradarijo Augsburgą vyskupo Dr. Josef Stimpfle Bad Wörishofene šalia statomos naujos šv. Ulricho bažnyčios ir klebonijos. Į čia atsikvietė pora seserų kotryniečių ir p. A. Griniene administraciniais darbams. Netrukus atvažiavo

ir šv. Rašto vertimo vedėjas T. Klem. Žalalis, O.F.M., o paskiausiai 1967 m. kovo 17 d. atvyko iš Romos ir pats vyskupas. Balandžio 9 d. Bad Worishofeno šv. Justinos parapijos bažnyčioje atlaikė miesteliui įkurtuvių iškilmingas pamaldas, o po piet turėjo su miestelio vadovybe susipažinimo pobūvį.

Centras dar buvo išikūrimo stadijoje, bet jau jame prasidėjo šv. Rašto vertimo darbas, ofsetiniu būdu buvo atspausdintos nekintamos šv. Mišių dalys su naujai užtvirtintu kanono vertimu, buvo kuriama biblioteka ir t. t. Vyskupas buvo pramatęs ir pasižadėjęs netrukus, 1967 m. vasarą, aplankyti vidurinės ir šiaurinės Anglijos lietuvius, kurių nebuvo suspėjęs aplankyti anksčiau. Visi šitie planai ir vos pradėjęs dygti darbas buvo sutrukdytas mirties birželio 9 dieną.

Jau iš šios gyvenimo apžvalgos matyti, kad velionis buvo kilnios ir gyvos dvasios asmno, sugebėjęs tinkamai atlikti ne tik mokslinius darbus, kurie jam buvo daugiau prie širdies, bet ir visokeriopas pareigas sielovadoje ar vadovybėje, kai tai jam buvo pavesta.

Jau nuo pat mokymosi laikų mėgo kūrybinį darbą. Laikraščiuose ir žurnaluose daugiausiai rašė religinėmis ir filosofinėmis temomis. Redaguodamas kurį laiką 1939 m. *Šaltinį* ir paskiau 1948-1952 m. *Laiką*, yra davęs ir tiesioginės laikraštinės medžiagos.

Savo raštuose stengėsi būti išbaigtas. Minčiai išreikšti ieškojo naujų terminų ir juos labai taikliai kūrė. Mėgo išradingumą ir naujumą, kūrė projektus. Norėjo, kad pasakytas ar parašytas žodis būtų tobulas. Dažnai dėl vieno išsireiškimo ar termino praleisdavo pusdienį ar daugiau, nors, iš šalies žiūrint, atrodydavo verčiau kuo greičiau apdoroti visumą, negu gaišti dėl kokio žodžio. Atrodo, kad dėl tos priežasties mėgo kalbotyrą ir gerai paruoštus žodynus kaip gerus šaltinius išsireiškimams patobulinti.

Vysk. Pr. Brazys buvo veiklus L.K.M. Akademijos narys. Buvo 1959.X.21-1965.VI antrosios ir trečiosios kadencijos Centro Valdybos išdininku. Dalyvavo suvažiavimuose ir juose skaitė paskaitas: Romoje 1957.X.4 d. *Medicinos etika pagal Pijaus XII direktyvas*, New York'e 1964.IX.7 d. *Psichoanalizė katalikiškojo mokslo šviesoje*. Šalia akademijos suvažiavimų paminėtina paskaita Religinio kongreso metu Washingtone 1966 m. rugsėjo 4 d.: *Mūsų pareigos persekiojamai Lietuvai*, studijų dienoje Vokietijoje Vasario 16 gimnazijoje 1965 m. rugpiūčio 8 d.: *Krikščionybės likimas mūsų*

tautoje bei pamokslas Romos lietuviams 1967 m. vasario 16 d. : *Mintys vasario 16.*

Kas turėjo progos su vyskupu susidurti, tam krito į akis jo paprastumas ir asmens patrauklumas. Tai buvo ne tik žmogiško būdo savybė, bet ir gilaus Kristaus dvasia persiėmimo pasėka. Jau pasirinkdamas savo teologijos daktarato tezę *Dieviškasis Išūnijimas* parodė, kur jo dvasia linko ir ko siekė. Dieviškosios išūnystės dvasią skleidė visiems. Artimesnis jo pavyzdys buvo Dievo tarnas arkiv. Jurgis Matulaitis-Matulevičius, M.I.C. Kartu buvo persiėmęs neturtingųjų meile. Jo vardo globėjas šv. Pranciškus Asyžietis buvo jo mėgiamas šventasis ir jį įkvėpė, kad neturtinguosius laikytų ypatingai sau pavestais. Už tat nenuostabu, kad kiekvienas jautėsi galįs į jį kreiptis jausdamas, kad būsiaš priimtas ir išklausytas.

Savo vyskupo ženkle įsirašė šūkį *Omnibus omnia* — visiems viskuo. Geram darbui priėmė visus be jokio skirtumo asmens, praeities ar įsitikinimo. Norėjo tarnauti irgi visiems, kur tik buvo galima padaryti gera.

Savo vyskupiškos tarnybos pobūdį nusakė savo dienaraštyje aprašydamas savo herbą : « Apačioje Bažnyčios laivas su Kristaus monograma, primenaš Marijonų šūkį *Pro Christo et Ecclesia* ; priešais šviečia žvaigždė — aušrinė, pagal I instrukcijos 12 nr. : *iter monstrante et adiuvante ... Maria* (*). Viršutinėje herbo dalyje, raudonam fone, sidabrinės spalvos Gedimino stulpai, kurie primena mano tarnybą tautiečiams pagal Dievo valią. Tie stulpai reiškia tvirtovės vartus, ir man primena taip pat *ianuam caeli* : Marija, dangaus vartai, mano tėvynės globėja ir motina. Tie stulpai išorine savo forma dar primena man ir altorių, ant kurio turiu sudegti, kaip žvakė, kaip smilkalo grūdas ».

Dieviškos išūnystės gyvenime savo padėjęja turėjo Dievo Motiną Mariją, kurią visada skelbė ir savo pastoracinėje darbuotėje. Kaip jo dvasinio gyvenimo viršūnę ir savęs atsižadėjimo apvainikavimą galima priminti, kad buvo pavedęs skaisytyklos sieloms visus dvasinius nuopelnus, kokius jis pats sau užsitarnauja. Tai buvo šūkio *Visiems viskuo* pilnutinis vykdymas.

Vysk. Prano Brazio asmenyje turėjome visa, kas pas žmogų yra kilnu, sudvasinta ir persunkta Dievo malone, kuri jį padarė dar kilnesnį, dar gražesnį ir dar daugiau pilną meilės.

(*) *Instructiones Congregationis CC. BB. Marianorum.*

STRAIPSNIAI IR RAŠTAI

(nevisi)

1. *Kino artistė pabėgo iš teatro*, žr. *Šaltinis*, 1935.IV.27, 17 nr., 160 psl.
2. *Piktasis raganius su kauline adata*, žr. *Šaltinis*, 1935.VII.6, 27 nr., 283-284 psl.
3. *Kraujo kankiniai*, žr. *Šaltinis*, 1935.X. 12, 41 nr., 447 psl.
4. *Po bolševizmo jungu*, žr. *Šaltinis*, 1935.X.26, 43 nr., 475-476 psl.
5. *Mamertino kalėjimas Romoje*, žr. *Šaltinis*, 1937.VII.24, 30 (1080) nr., 468 psl.
6. *Tautos šventė šeimoje*, žr. *Šaltinis*, 1937.IX.4, 36 (1086) nr., 563 psl.
7. *Šventasis Tėvas ir šeima*, žr. *Šaltinis*, 1937.IX.11, 37 (1087) nr., 579 psl.
8. *Iš kartos į kartą ...*, žr. *Šaltinis*, 1937.IX. 18, 38 (1088) nr., 595 psl.
9. *Kokia tavo vaiko vertė*, žr. *Šaltinis*, 1937.IX.25, 39 (1089) nr., 611 psl.
10. *Jaukūs namai*, *Šaltinis*, žr. 1937.X.2, 40 (1090) nr., 629 psl.
11. *Per vėlai jie verkia*, žr. *Šaltinis*, 1937.X.9, 41 (1091) nr., 643 psl.
12. *Mūsų mažų nesuprato*, žr. *Šaltinis*, 1937.X.16, 42 (1092) nr., 659 psl.
13. *Suaugusio žmogaus tėvas*, žr. *Šaltinis*, 1937.XI.6, 45 (1095) nr., 707 psl.
14. *Buvau alkanas ir nuogas*, žr. *Šaltinis*, 1937.XI.13, 46 (1096) nr., 723 psl.
15. *Žiedas prieš audrą*, žr. *Šaltinis*, 1937.XII.4, 49 (1099) nr., 771 psl.
16. *Žiedas audroje*, žr. *Šaltinis*, 1937.XII.18, 51 (1101) nr., 805 psl.
17. *Pavergta jaunystė keršija*, žr. *Šaltinis*, 1938.1.29, 5 (1107) nr., 75 psl.
18. *Kur veikimo pasisekimas*, žr. *Šaltinis*, 1938.III.12, 11 (1113) nr., 175 psl.
19. *Lepinimas*, žr. *Šaltinis*, 1938.III. 19, 12 (1114) nr., 191 psl.
20. *550 metų*, žr. *Šaltinis*, 1938.VI.4, 23 (1125) nr., 375-376 psl.
21. *Motinos svajonė*, žr. *Šaltinis*, 1938.VII.16, 29 (1131) nr., 473-474 psl.
22. *Popiežiaus Pijaus XI privatus gyvenimas*, žr., *Šaltinis*, 1937.11.20, 8 (1058) nr., 116 psl.
23. *Užmirštas gyvenimas*, žr. *Šaltinis* 1937.IX.4, 36 (1086) nr., 564 psl.
24. *Kalėdų dovanos*, žr. *Šaltinis*, 1937.XII.25, 52 (1102) nr., 823 psl.
25. *Pradėti nuolat nepasiduoti*, žr., *Šaltinis*, 1938.IV.23, 17 (1119) nr., 279psl.
26. *Trys klaidos*, žr. *Šaltinis*, 1938.V.7, 19 (1121) nr., 311-312 psl.
27. *Vaikas tamsiame rūsyje*, žr., *Šaltinis*, 1938.VII.30, 31 (1133) nr., 505-506 psl.
28. *Taip kovoja katalikai*, žr. *Šaltinis*, 1938. VIII.6, 32 (1134)nr., 524-525 psl.
29. *Bejėgiai veikėjai. Kur eina Meksika*, (iš anglų k. vertė Pr. Br.), žr. *Šaltinis*, 1938.VIII.20, 34 (1136) nr., 556 ir 557-558 psl.
30. *Plunksnos paslaptis*, žr. *Šaltinis*, 1939.1.7, 2 (1156) nr., 23 psl.
31. *Žmogaus substancijos sąranga*, žr. *Židinys*, XXVI (1937), 163-172 psl.
32. *Gyvosios Dvasios Popiežius*, žr. *Židinys*, XXIX (1939), 150-159 psl.
33. *Kelionė į dykumą*, žr. *Šaltinis*, 1939.1.1, 1 nr., 3 psl.
34. *Marijos kongresas Naujoje Lietuvoje Jeruzalėje*, kalba per radiją 1939. VI.4 d., žr. *Šaltinis*, 1939.VI.10, 24 nr., 393 psl.
35. *Religija ir tautinis atsparumas Lietuvoje*, kalba, pasakyta per radiją sąryšyje su Marijos kongresu Žemaičių Kalvarijoje, žr. *Šaltinis*, 1939. VI.24, 26 nr., 421 psl.

36. *Žemaičiu Kalvarija - Rūpintojėlio sostinė*, žr. *Šaltinis*, 1939.VII. 1» 27 nr., 437 psl.
37. *Šv. Tėvas Pijus XII*, žr. *Šaltinis*, 1939, kiekviename numeryje nuo VII.8 iki XII.23, 28-52 nr.
38. *Nauja tvirtovė*, žr. *Šaltinis*, 1939.X.7, 41 nr., 768-769 psl.
39. *Tautų taikintojas*, brošiūrėlė marijonų leidžiamojoje serijoje *Kristui ir Bažnyčiai*, Marijampolė 1940.
40. *Pijus XII*, Marijampolė 1940.
41. *Lytys ir jų paskirtis*, žr. *Naujoji Vaidilutė*, 1939-1940, 9 straipsniai.
42. *Pijus XII 10 metų apaštalu soste*, žr. *Laikas*, 1949, 3 (7) nr., 47 psl.
43. *Kas yra pasaulėžiūra?* žr. *Laikas*, 1949, 6 (10) nr., 101 psl.
44. *Sportas ir askezė*, žr. *Laikas*, 1949, 11 (15) nr., 202-203 psl.
45. *Klausimas moderniesiems daktarams*, žr. *Laikas*, 1949, 11 (15) nr. 204-206 psl.
46. *Gyvenimo prasmė, Dievo garbė, Tikėjimas*, 3 pamokslėliai, žr. *Lux Christi*, 1955, 2 nr., 56-61 psl.
47. *Laimė, Krikščioniškoji meilė, Viltis, Neturto dvasia*, 4 pamokslėliai, žr. *Lux Christi*, 1955, 3 nr., 54-68 psl.
48. *Švelnumo dvasia, Švelnumo dvasios vaisius, Sesuo mirtis*, 3 pamokslėliai, žr. *Lux Christi*, 1955, 4 nr., 20-28 psl.
49. *Daugiau drąsos*, pamokslas, žr. *Lux Christi*, 1956, 1 nr., 58 psl.
50. *Meilės pasiuntinybė*, pamokslas, žr. *Lux Christi*, 1956, 1 nr., 59 psl.
51. *Modernieji gamtos mokslai ir religija*, žr. *Aidai*, 1961, 1 nr., 1-15 psl.
52. *Enciklikos « Mater et Magistra » mintys ir bruožai*, žr. *Aidai*, 1961, 8 nr., 329-340 psl.
53. *« Mater et Magistra » užmojis ir gairės*, žr. *Aidai*, 1961, 9 nr., 389-397 psl. ; 10 nr., 418-426 psl.
54. *Kalėdų prasmė*, žr. *Šaltinis*, 1962, 6 nr., 170-171 psl.
55. *Motina ir Mokytoja*, žr. *Šaltinis*, 1963, 4 (11) nr., 116-118 psl.
56. *Ordo studiorum generalis*, Romae, 1963, XVI 123 psl., (mašinarštis).
57. *Vaisiai neauga ore*, žr. *Šaltinis*, 1966, 3 (1256) nr., 75-76 psl.
58. *Šv. Kazimiero misija*, žr. *Šaltinis*, 1965, 2 (21) nr., 49-50 psl.
59. *Kalba Ganytojas*, žr. *Šaltinis*, 1965, 3 (22) nr., 77-80 psl.
60. *Pasitikėjimas*, žr. *Šaltinis*, 1965, 4 (23) nr., 112 psl.
61. (Vysk. V. Brizgys ir vysk. P. Brazys) *Lietuviai atsinaujinime*, žr. *Šaltinis*, 1966, 1(26) nr., 3-5 psl.
62. *Tauta ir mes*, žr. *Šaltinis*, 1966, 4 (1257) nr., 111-114 psl. ir 5 (1258) nr., 149-151 psl.
63. *Mūsų pareigos persekiojamai Lietuvai*, žr. *Aidai*, 1967 2 (197) nr., 57-67 psl.
64. *Vasario šešioliktosios paraštėje*, žr. *Ateitis*, 3 nr., 65-66 psl.
65. *Medicinos etika pagal Pijaus XII direktyvas*, žr. *Suvažiavimo darbai*, IV t., Roma 1961, 27-48 psl. Išleista taip pat atskiru atspaudu, Roma, 1961, 22* psl.
66. *Psichoanalizė katalikiškojo mokslo šviesoje*, žr. *Suvažiavimo Darbai*, VI t., Roma 1968, (spaudoje).

BIBLIOGRAFIJA

1. *Brazys Pranas*, žr. *Lietuvių Enciklopedija*, III t., 1954, 229-230 psl.
2. JUOZAS GIRNIUS, *Sveikinant naują vyskupą*, žr. *Aidai*, 1965 m. 1 (176) nr., 37-38 psl.
3. Dr. S. ŽIBARTAS (slapyvardis), *Pasitinkant. Naujas lietuviams vyskupas Dr. Pranas Brazys, M.I.C.*, žr. *Šaltinis*, 1965 m. 1 (20) nr., 11-12 psl.
4. PRANAS GARŠVA, *Ateina naujas ganytojas. Lietuvių išeivijai vyskupą Praną Bražį pasitinkant*, žr. *Draugas*, 1965.11.6, 31 (6) nr., antroji dalis, 1-2 psl.
5. *Paulius VI lietuviams* (Popiežiaus kalba pasakyta priimant naująjį vyskupą Praną Bražį, M.I.C. ir lietuvius 1965.11.13 d. - pilnas tekstas), žr. *Šaltinis*, 1965 m. 2 (21) nr., 39-40 psl.
6. S. M., *Visa visiems, naujojo vyskupo konsekracija ir siekiai*, žr. *Šaltinis*, 1965 m. 2 (21) nr., 41-42 psl.
7. Dr. VYTAUTAS KAZLAUSKAS, *Vienyti, kelti, rikiuoti* (Vyskupas Pranas Brazys, M.I.C., atsako į aktualius klausimus), žr. *Šaltinis*, 1965 m. 2 (21) nr., 42-45 psl.
8. *Jis ir mes. Europos lietuvių vyskupo lankymasis*, žr. *Šaltinis*, 1965 m. 3 (22) nr., 92-94 psl.
9. (K. br.), *Vienybės ilgesys. Vyskupas Pranas Brazys apie moderniojo pasaulio ir lietuvių tautos dvasinę vienybę* (interview), žr. *Draugas*, 1965.VII.31, 178 (31) nr., antroji dalis, 1-2 psl.
10. *Vysk. Pr. Bražį išlydint*, žr. *Darbininkas*, 1965.VIII.4, 53 nr.
11. *Vysk. Pr. Brazys Anglijoje*, žr. *Šaltinis*, 1966 m. 3(1256) nr., 104-106 psl.
12. *Vysk. P. Brazys Vidurio Anglijoje*, žr. *Šaltinis*, 1966 m. 4 (1257), nr., 139-141 psl.
13. *Vysk. P. Brazys Skandinavijoje*, žr. *Šaltinis*, 1966, 5 (1258) nr., 176-177 psl.
14. *Der Litaauer Oberhirte residiert in der Kneippstadt*, žr. *Mindelheimer Zeitung*, 1967.IV.7, 80 nr., 24 psl.
15. *Lietuvių, apaštalavimo centras Bad Woerishofene*, Pasikalbėjimas su Europos lietuvių vyskupu dr. P. Bražiu, žr. *Draugas*, 1967. VI.6, 131 nr., 3 psl.
16. *Šaltinis*, 1967 m. 3 (1262) nr., birželio numeris skirtas vyskupo Prano Bražio pagarbai.
17. *La prematura scomparsa del vescovo Brazys, incaricato dell'assistenza spirituale ai lituani in Europa*, žr. *Elta-Press*, 1967 m. 6nr., 14-17 psl.
18. *Bischof Dr. Franziskus Brazys einem Herzschlag erlegen*, žr. *Mindelheimer Zeitung*, 1967.VI. 12, 132 nr., 15 psl.
19. *Mirė vyskupas Pranas Brazys*, žr. *Darbininkas*, 1967.VI.13, 41 nr., 1 psl.
20. *Mons. Francesco Brazys*, žr. *L'Osservatore Romano*, 1967. VI.14., 136 (32.513) nr., 2 psl.

21. KUN. V. RIMŠELIS, *Laidojame vyskupą Pr. Brazi, žr. Draugas, 1967.VI. 17, 141 nr., 3 ir 5 psl.*
22. VYSK. VINCENTAS BRIZGYS, *Vyskupo Pranciškaus Brazio netekus, žr. Draugas, 1967.VI.21, 144 nr., 3 psl.*
23. PRANAS GARŠVA, *Užbaigė trumpą, bet sėkmingą kelionę, Vyskupą Praną Brazi amžinybėn palydėjus, žr. Draugas, 1967.VI.22, 145 nr., 4 psl. ir 1967.VI.23, 146 nr., 5 psl.*
24. KUN. P. AŽUBALIS, *Prahoje su velioniu vyskupu Braziu, žr. Tėviškės Žiburiai, 1967.VI.22, 25 (908) nr., 3 psl.*
25. J. S., *Vyskupo Brazio laidotuvės, žr., Tėviškės Žiburiai, 1967.VI.22, 25(908) nr., 1 psl.*
26. *Bischof Dr. Brazys war ein Mann der Herzensgüte, žr. Mindelbeimer Zeitung, 1967.VI.22, 140 nr., 12 psl.*
27. W. J., *Ś. P. Biskup Franciszek Brazys* *žr. Gazeta Niedzielna,*
1967. VII.2, 27 (987) nr.
28. KUN. J. BUDZEIKA, M.I.C., *Atsisveikinimas su Vyskupu, žr. Europos lietuvis, 1967.VII.4, 27 (969) nr.*
29. *Nagla śmierć biskupa F. Brazysa, M.I.C.* *žr. Rože Maryi, 1967, 8 nr.,*
17 psl.
30. KUN. ST. MAŽEIKA, *Laiškas iš Romos, žr. Šaltinis, 1935.XII.15, 50 nr.,*
556 psl.

Roma, 1968. II. 24 d.

J. DUOBA, M. I. C.